

Натамошното влошување на состојбата во Ирак, во кој беснее граѓанска војна и неизвесноста од излезот од кризната ситуација, која настана со одбивањето на Иран да ја запре сопствената нуклеарна програма, би можеле да излезат од контрола зашто Вашингтон повторно го лансира поранешниот мировен план за решавање на палестинско-израелскиот судир.

Дали американската администрација ќе успее со мировниот план, кој претставува континуитет на нивните напори, кои доведоа до спогодбите од Кемп Дејвид, Договорот од Осло и другите акции за решавање на територијалниот спор, кој преминува во верски конфликт?

Прашањето со враќањето на палестинските бегалци на израелска територија ќе биде најтешката задача на дипломатијата за конечно симнување на проблемот од агендата на меѓународната заедница.

Пишува: Драги ИВАНОВСКИ

Американската администрација на чело со државниот секретар Кондолиза Рајс, последниве месеци спроведува интензивни активности во блискоисточниот регион, со бројни посети и средби со израелската Влада, со палестинското раководство, но и со арапските земји, а особено со Саудиска Арабија за заживување на мировниот план за конечно решавање на палестинско-израелскиот конфликт, кој првентивно беше лансиран во 2002 година, но заради ставовите на екстремниот генерал Ариел Шарон беше отфрлен од из-

КОНДОЛИЗА РАЈС ПРЕД ГОЛЕМ ПРЕДИЗВИК

ЌЕ СЕ ВРАТИ ЛИ ВО БИБЛИСКИТЕ

раелска страна. За неговото напуштање придонесоа и терористичките акции на Хамас во внатрешноста на израелската држава, кои ги закопаа надежите дека постојат реални услови за конечно седнување на преговори, кои ќе го донесат мирот и нормализацијата на односите меѓу израелската држава и соседните арапски земји. Овој најнов обид на Вашингтон се прави во време кога настаните во палестинското движење по минувањето на умерениот Јасер Арафат од политичката сцена, почнаа да се одвиваат во непожелна насока, пред сè, поради доминацијата на партијата Хамас на последните избори за палестинскиот Парламент и воените конфронтации со приврзаниците на Ал-Фатах, од чии редови е и актуелниот палестински претседател Махмуд Абас. Во оваа смисла, се јавува потреба и за формирање коалициона палестинска Влада, со која би можело да се одржат евентуални преговори, кои би воделе кон амбициозна цел, што би го изменила традиционално непополниот имиџ на американската политика во овој дел од светот.

Од друга страна, пак, оваа иницијатива е дел и од севкупната анализа на актуелните состојби во надворешната политика на САД, која се критикува не само од останатите глобални центри на политичка моќ, туку и од демократското мнозинство во американскиот Конгрес, кое побара повлекување на американската војска од Ирак.

Се чини дека постојат оправдани оцен-

ки кои укажуваат дека евентуалниот американски воен напад врз Иран, кој одбива да ја прекине својата нуклеарна програма, би предизвикал натамошна дестабилизација или општа војна на Блискиот Исток, кој и онака е во центарот на вниманието на светската јавност поради крвопролевањата во Ирак. На таков начин може да дојде до натамошно јакнење на екстремните милитантни исламско-фундаменталистички организации и групи на чело со Ал каида, кои успешно ги користат ситуациите во Авганистан и во Ирак за промоција на своите заложби за натамошно ширење на исламскиот милитантен фундаментализам и во други досега умерени исламски држави, како и да регрутира нови приврзаници во прогласената света војна - џихад против западната цивилизација.

Оваа иницијатива претставува дел од глобалните дипломатски напори на Вашингтон во обидот да се решат некои од најзначајните проблеми во регионот, како дел од поширокиот план за гаснење на 4 жешки проблеми и тоа: да се попречи колапсот во Ирак да се претвори во неконтролирано насилство и анархија; да се создаде палестинска Влада во која ќе коалицираат умерениот Ал-Фатах и екстремната партија Хамас, која победи на последните парламентарни избори; да заживее арапско-израелскиот мировен план и да се излезе од корсокакот во Либан по убиството на премиерот Харири, за кое постојат обвинувања кон властите во соседна Сирија.

МИРОВЕН ПЛАН ЗА РЕШАВАЊЕ НА ИЗРАЕЛСКО-

ШТО СОДРЖИ МИРОВНИОТ ПЛАН?

Мировниот план, познат како Декларација од Бејрут, усвоена на средбата на Арапската лига во 2002 година во главниот град на Либан, повикува на целосно израелско повлекување од сите арапски територии, кои беа окупирани по војната во јуни 1967 година, го повикува Израел на прифаќање на независна палестинска држава со Источен Ерусалим, како главен град, со тоа што сите арапски земји би воспоставиле нормални односи со Израел, како и праведно решение на проблемот со враќањето на палестинските бегалци и со што ќе се смета дека завршил арапско-израелскиот конфликт.

Американскиот државен секретар Кондолиза Рајс, која во последно време 7 пати престојуваше во земјите од регионот, се обидува да го заживее овој ми-

и со други иницијативи, кои не дадоа никаков плод со оглед на промената на влијанието во политичките структури во палестинското движење, каде под влијание на иранската исламска револуција на ајатолахот Хомеини сè повеќе доминираа екстремните организации и групи од типот на Хамас или Исламски џихад, како и во редовите на умерената организација Ал-Фатах, на чело со покојниот Јасер Арафат во која изникнаа приврзаниците на мачениците од Ал-Акса, кои во своето дејствување ниту малку не се разликуваат од терористите на Ал Каида, преземајќи самоубиствени акции и на територијата на Израел.

Веќе се одржа и првиот состанок меѓу Израел и палестинските власти во Ерусалим, на кој е договорено такви средби да се одржуваат на секои две седмици. Од израелска страна се оцени дека се работело за позитивна средба во рамките на актуелниот дијалог на двете страни и како обид за изградба на доверба меѓу палестинското и израелското раководство. Саеб Ерекат, кој ги предводеше палестинските преговарачи, изјави дека состанокот е само почеток и дека тој не е доволен да се решат сите проблеми. Во секој случај, направен е прогрес во разбивање на блокадата на израелско-палестинскиот дијалог, која трае веќе 6 години.

МИРОТ НАЈТЕШКА ЗАДАЧА

кон извршување самоубиствени акции под името на исламот и прокламираната "света војна - Џихад" против "неверниците", отколку некаква реална опција.

Во секој случај, пред израелскиот премиер Ехуд Олмерт и палестинскиот претседател Махмуд Абас, како предводници на умерените крила во политичките сили кај двете држави, стои тешка обврска за елиминирање на екстремистите, кои дејствуваат и кај двете страни и да се надеваат дека конечно ќе дојде до зголемување на влијанието на модерните и на умерените политички елити, кои би дејствувале во насока на создавање нови политички хоризонти и решавање на билскиот конфликт меѓу двата народа на просторите кои се означуваат како Палестина, а кои инаку ѝ припаѓаат на една иста група семитски народи, но се длабоко поделени врз основа на нивната религиозна припадност.

Како да се вратат палестинските бегалци во Израел е тешко прашање, бидејќи верската нетолеранција и нетрпеливост е толку жестоко изразена што пред неколку години израелската држава почна со изградба на огромен ѕид, кој требаше да претставува конечно разграничување меѓу Палестинците и Евреите, што беше осудено во цел свет. Поаѓајќи од неуспешните експерименти на одделни меѓународни фактори, со создавање мултиетнички држави и искуствата од нивното крваво распаѓање во долгорочни граѓански војни, како онаа во Либан, или во поранешна Југославија, тешко е да се очекува брзо да се постигнат задоволителни резултати. Меѓутоа, се знае дека патот кон мирот отсекогаш бил тежок и мачен, но треба да се поздрават секоја иницијатива која води кон запирање на бесконечните војни, во кои најчесто гинат недоволни граѓани.

АМБИЦИИТЕ ПРЕГОЛЕМИ ОД РЕАЛНОСТА

ровен план со активирање на Саудиска Арабија, која во време кога е забележително поголемо влијанието на шиитите, кои доминираат во Иран и во Ирак, настојува да ги промовира властите во Ријад како водачи на сунитите на чело со советникот за национална безбедност на саудискиот крал Абдула, принцот Бандар Бин Султан, кој се промовира низ арапскиот свет како нов арапски Хенри Кисинџер!

Кондолиза Рајс го иницираше и одржувањето на Самитот на 4 арапски држави: Египет, Јордан, Саудиска Арабија и Арапските Емирати, како и подоцна одржаниот Самит на арапските држави во Ријад, кој беше фокусиран токму кон обновувањето на спомнатиот мировен план. Нејзина цел е да помогне во стабилизацијата на Ирак и да го изолира Иран од останатите арапски исламски држави. Таа успеа да го убеди израелскиот премиер Ехуд Олмерт да седне на преговори со палестинското раководство и да се воспостават редовни контакти меѓу двете држави на секои 14 дена. Таа ги убедува песимистите во регионот дека никој не треба да се сомнева во американската одлучност за запирање на бескрајниот арапско-израелски конфликт во кој САД играа активна улога со своевременото организирање на преговорите од Кемп Дејвид, каде седнаа на преговарачка маса и се ракуваа Лицак Рабин и Јасер Арафат. Потоа тие си ја поделија Нобеловата награда за мир. Подоцна со организирањето на Спогодбата од Осло

Клучен проблем за кој допрва ќе се кршат копјата меѓу двете страни е одредбата за праведно решавање на проблемот со палестинските бегалци по војната од 1967 година, кои и натаму се присилени да живеат по бегалските логори во Либан, Јордан или во Сирија. Се работи за голема популација, која изнесува од 400.000 па сè до 1.000.000 Палестинци, кои треба да се вратат на сегашната територија на Израел, што не е реално за скептиците во Тел Авив, кои сметаат дека на таков начин ќе дојде до дестабилизација на самиот Израел. Наспроти тоа, премиерот Ехуд Олмерт смета дека неговата држава е подготвена да ја направи и оваа "голема и болна" концесија, со цел да се постигне некаков напредок во мировниот процес и симнување на конфликтот од политичката сцена. Во Израел сè поизразени се надежите дека само на таков начин можат да се остварат желбите за конечно признавање на постоењето на израелската држава и нормализација на односите со соседните арапски држави, во кои со оглед на неповолниот развој на ситуациите во Ирак и во Иран, расте влијанието на екстремните сили, кои се залагаат за "давење на Евреите во Средоземното Море", што многу повеќе претставува популистичка мамка на која се лепат младите припадници на разни терористички групи, кои посегнуваат